

ляється у підметі, не виявляється у підметі. Ці дві ознаки (а після дихотомічного поділу чотири) – знаходиться у підметі, виявляється у підметі – Аристотель комбінує одну з одною. В результаті операції дихотомічного поділу і комбінації ознак Аристотель отримав чотири категорії буття: 1-а сутність, 2-а сутність, 3-є суще, 4-є суще. 1-а сутність має таку комбінацію: "не знаходиться в жодному підметі" і "не виявляється в жодному підметі". До першої сутності Аристотель відносить: "... сутність належить тілам, тому ми називаємо сутностями тварин, рослин та їх частини, а також природні тіла, такі як вогонь, вода і земля, і кожне тіло цього роду, а також все те, що є частиною їх або складається з них – або із їх частин, Місяць і Сонце" [Аристотель. Метафізика. 1028a 8 14]. Єдине, що не було враховане Аристотелем, це можливість 1-ї сутності виявлятися в самій собі. 2-ї сутності існують по одинці, тобто не знаходяться в жодному підметі, але можуть виявлятися в підметі. До других сутностей не відносяться окремі предмети, які можна вказати за допомогою знаків або імен; це сутності, які по відношенню до підметів будуть їх родами або

видами. Третя комбінація: "знаходиться у підметі", "не виявляється в жодному підметі". Оскільки знаходиться в підметі, то назвати сутністю неможливо (сутність – все те, що має самостійне існування). Аристотель назвав третю комбінацію 3-м сущим. Це здатність читати й писати, яка знаходиться в душі людини; дана конкретна властивість, яка належить тільки серпневному небу. Відокремити ознаку 3-го сущого, наприклад, від душі (якщо вона знаходиться у душі). Четверта комбінація: "знаходиться у підметі", "виявляється в підметі" і має назву 4-те суще. Жодна з цих властивостей ні існує від природи сама по собі і не може відокремлюватися від підмету. Це властивості, які виявляються не в окремому об'єкті, а в цілій низці або класі об'єктів.

Цей приклад показує, що за допомогою комбінації двох ознак ("знаходиться в підметі", "виявляється в підметі") Аристотель вимірює буття. І це не еталонне вимірювання, воно, за вказаними вище логічними ознаками, схоже на безеталонне. Крім того, цей приклад показує, що безеталонне вимірювання "анітрошки не молодше за еталонне".

І.П.Дедяєва, асп.

ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРУКТУРНОГО МЕТОДУ КЛОДА ЛЕВІ-СТРОСА

Поряд із колосальною ерудицією та літературним талантом Леві-Строса світову популярність йому приніс, на думку багатьох дослідників його творчості, структурний метод. Більш того, існує точка зору, що з його методу випливає особливий світогляд, особлива філософська система, що отримала назву структуралізму. З цим можна погодитися: дійсно, якщо наявна філософська система, що сформувалася на основі певного методу, то й метод слід визнати філософським. Однак, подібні оцінки здаються нам перебільшенням.

Творчість Леві-Строса припадає на ХХ ст., відносно якого давно вже склалося стійке переконання, що філософських систем у ньому очікувати не доводиться. Більш того, вони, здається, тепер вже неможливі й належать тільки минулому. Після праць Гегеля будь-які спроби створення нових систем здаються зайвими. Не може бути двох істин або двох істинних методів мислення.

Звертає на себе увагу трактування Леві-Стросом застосованого ним структурного методу. На відміну від інших представників його напрямку, які також застосовували цей метод, у загальному вигляді під структурним методом Леві-Строс розуміє пошук інваріантних форм у різноманітних змістах. Такий метод застосовувався в етнографії і до Леві-Строса. Але Леві-Строс розуміє структуру як структуру розуму, що складається з бінарних опозицій, про які людина нічого не знає, адже структура несвідома. Цей несвідомий шар у людині і є істинне буття, пізнання якого є ключем до пізнання й усіх інших структур фізичного світу, оскільки, за Леві-Стросом, структура людської свідомості і структура фізичної реальності – ідентичні. Іншими словами, істинне пізнання можливе не шляхом руху від свідомості до зовнішньої природи (між ними прірва, оскільки структуралізм дотримується тези: існувати – значить бути

сприйнятим), а від свідомості до внутрішньої природи людини, до її внутрішнього "я", що складається з бінарних опозицій. Як бачимо, у цьому питанні непомітно особливих надбань Леві-Строса. Він, щоправда, обіцяє в перспективі вирішити проблему "суб'єкт-об'єкт", оскільки обрав, на його думку, вірний напрямок. Те, що ця проблема давно вже знайшла своє вирішення у Новий час у досконалій логічній формі у працях Гегеля, традиційно ігнорується представниками даного напрямку.

Якщо Леві-Строс шукає структуру у самій людині, вбачає її у несвідомій структурі розуму, що є зрозумілим із його загальної філософської орієнтації, то багато інших учених спорідненої йому професії, які також застосовують структурний метод, навпаки, відшукують структури в емпіричній реальності. Через це склалося навіть протистояння англійської та французької етнографічної науки. Про англійців та американців кажуть, що вони віддають пальму першості емпіричним деталям, а французи – логічному порядку. У цьому зв'язку Леві-Строс характеризує спроби англійської школи шукати структуру ззовні людини в емпіричній реальності як "натуралістичну помилку".

Розглянуте протистояння підходів невинувдане. Не можна говорити, коли мова йде про принципи, що вірно тільки так, а не інакше. У філософії протиставлення "або-або" себе не виправдовує. Принцип тотожності мислення і буття зобов'язує до поєднання, примирення різноманітних, протилежних за своєю спрямованістю підходів або принципів.

В кінці хочеться відзначити те, що приваблює у творчості Леві-Строса, робить його помітною фігурою на суспільному просторі та здобуло йому повагу всього наукового світу – це гуманістична спрямованість його творів.

Л.В.Діденко, асп.

РОЗМІРКОВУВАННЯ ГЕОРГІЯ КОНИСЬКОГО ПРО ПРИСТРАСТІ

Людина – природне тіло, що має душу. Але не лише наявність душі відрізняє людину від інших створінь. Усе її життя керується емоційними станами, або ж пристрастями. Б.Спіноза називав їх афектами, Г.Кониський –

пристрастями, а К.Ясперс – межовими ситуаціями, але сутність їх не змінюється від назви: вони допомагають людині реагувати на добро чи зло, вчинки іншого суб'єкта або просто зміни подій.

© І.П.Дедяєва, 2004

© Л.В.Діденко, 2004